

Nr 116

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse; given Stockholms slott den 2 april 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,

enligt Dess nådiga beslut:

BERTIL

Gösta Skoglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framläggs förslag till en utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse genom anläggning av två nya verkstäder i Skellefteå och Kristinehamn dimensionerade vardera för en personal om 250 man. Utbyggnaden, som motiveras av televerkets behov av vissa slag av teleteknisk materiel, avser ett årligt produktionsvärde av ca 20 milj. kr. De båda nya verkstäderna föreslås drivna i form av ett statsägt aktiebolag under televerket. För att täcka medelsbehovet för utbyggnaden erfordras 15 milj. kr. för aktieteckning i bolaget, vilket belopp förutsätts belasta investeringsanslaget Teleanläggningar m. m. Därjämte hemställs om riksdagens bemyndigande att ikläda staten garanti intill ett belopp av högst 20 milj. kr. för krediter till bolaget. — Slutligen föreslås en utvidgning av vissa verkstadslokaler i Nynäshamn.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms
slott den 2 april 1965.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDHOLM, KLING,
SKOGLUND, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler — efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter — fråga om *utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse* samt anför.

Genom beslut den 9 september 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt telestyrelsen att i anslutning till en utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse utarbeta planer för en sådan från förutsättningen att nya verkstadsanläggningar tillskapades i Kristinehamn och Skellefteå samt att för Kungl. Maj:t snarast framlägga resultatet av därvid gjorda överväganden med närmare redovisning av de organisatoriska, ekonomiska och tekniska betingelserna för den angivna lokaliseringen.

I skrivelse den 9 mars 1965 har telestyrelsen i anslutning till det sålunda givna uppdraget framlagt planer för utbyggnaden av televerkets verkstadsrörelse.

Jag avser nu att efter en översiktlig redogörelse för televerkets verkstadsrörelse redovisa den närmare innebörden av de framlagda planerna.

Televerkets verkstadsrörelse — dess organisation, omfattning och inriktning

Verkstadsrörelsen har sitt ursprung i den verkstad för tillverkning och reparation av telemateriel, som i början av 1890-talet anlades i Stockholm och som sedermera flyttades till Nynäshamn. Tillverkningen av olika slags teleteknisk materiel i verkets regi fick efter hand en successivt ökad omfattning, och nya verkstäder tillkom. F. n. bedrivs produktion vid tre verkstäder belägna i Nynäshamn, Vänersborg och Sundsvall. Härjämte innefattar verkstadsrörelsen en verkstad för reparation av telefonapparater m. m. i Göteborg. Såsom huvudkontor för rörelsen fungerar telestyrelsens verkstadsbyrå, vilken har sina lokaler i anslutning till verkstaden i Nynäshamn. Byrån står under ledning av en verkstadsdirektör och är organiserad på sex avdelningar, vilka handhar olika för verksamheten gemensamma funktioner.

Antalet anställda var den 1 juli 1964 3 275, varav ca 700 tjänstemän. Av de

anställda var 300 knutna till verkstadsbyrån, 1 150 till verkstaden i Nynäshamn, 900 till verkstaden i Vänersborg, 850 till verkstaden i Sundsvall och 75 till verkstaden i Göteborg. Utöver den fast anställda personalen fanns 350 s. k. hemarbetare, varav 200 i Nynäshamn och 150 i Vänersborg.

Verkstadsrörelsens produktionsprogram är i huvudsak inriktat på telefon- och telegrafstationsutrustningar, abonnentväxlar, telefonapparater med tillbehör samt viss överdragsstations- och linjemateriel. I fråga om arbetsfördelningen mellan de tre produktionsenheterna gäller i stort sett, att verkstaden i Nynäshamn tillverkar stativ för automatiska telefonstationer, koordinatväljare och vissa specialutrustningar. Verkstaden i Sundsvall tillverkar stativ för automatiska telefonstationer, telefonapparater och transformatorer, medan verkstaden i Vänersborg tillverkar reläer, reläsatser och samtalsmätare m. m.

Värdet på verkstadsrörelsens leveranser av teleteknisk materiel har successivt stigit och uppgick för budgetåret 1963/64 till ca 146 milj. kr. Den helt övervägande delen av materielen har levererats till televerket. I fråga om betingelserna för dessa leveranser gäller att verkstadsrörelsen har att konkurrera på i princip lika villkor med den enskilda industrin, som förutom till televerket även levererar samma eller liknande materielslag till andra köpare. Verkstadsrörelsens marknad bestäms sålunda av televerkets efterfrågan på den i rörelsens produktionsprogram ingående materielen samt av utbudet inom angivna produktionsområde från verkstadsrörelsen och konkurrerande enskilda företag.

I fråga om sådana materielslag, som tillverkas av televerkets verkstadsrörelse, har denna under treårsperioden 1961—1963 i genomsnitt svarat för ca 57 % av televerkets inköp. För år 1964 utgör andelen ca 55 %, vilket i absoluta tal innebär inköp till ett värde av 126 milj. kr. Verkets sammanlagda inköp av sådan materiel för år 1964 belöper sig till 228 milj. kr., varav således 102 milj. kr. hänför sig till enskilda leverantörer. Det kan konstateras, att televerkets inköp av ifrågavarande materielslag endast utgör ungefär hälften av verkets totala inköp av teleteknisk materiel. Om inköpen från verkstadsrörelsen sätts i relation till dessa, blir rörelsens andel betydligt mindre. För treårsperioden 1961—1963 utgör den vid en sådan jämförelse i genomsnitt ca 29 %.

Om televerkets verkstadsrörelse gäller allmänt, att dess successiva uppbyggnad och dimensionering skett utifrån företagsekonomiska överväganden och med sikte på sådana kapacitetsförhållanden mellan verkstadsrörelsen och den enskilda industrin, att televerkets anskaffningar av teleteknisk stationsutrustning och apparatmateriel kan ske på så gynnsamma villkor som möjligt. Med den omfattning som rörelsen fått och med den konkurrenskraft den visat torde också ett inflytande ha åstadkommit på marknaden, som i televerkets inköpsverksamhet inneburit betydande fördelar i pris- och kvalitetshänseende.

Inom ramen för televerkets verksamhet har verkstadsrörelsen på ett för-

delaktigt sätt kunnat infogas i ett samspel med de enheter, som svarar för det tekniska utvecklingsarbetet och driftfunktionen. Sålunda har resultaten av det forsknings-, utvecklings-, konstruktions- och projekteringsarbete, som bedrivs inom telestyrelsens tekniska byrå, med verkstadsrörelsens hjälp kunnat överföras i konstruktioner, som lämpar sig för industriell massproduktion. Från televerkets driftavdelning har drifterfarenheter kunnat inhämtas rörande den materiel, som verkstadsrörelsen levererar.

Med den kombinerade drift-, utvecklings- och produktionserfarenhet, som televerket besitter, har ett konstruktivt samarbete kunnat bedrivas även med den berörda enskilda industrin, vilket samarbete inneburit betydande ömsesidiga fördelar. Med Telefon AB L. M. Ericsson — den störste enskilde leverantören av teleteknisk materiel till televerket — har sålunda gemensamma insatser gjorts vid utvecklingen av flera automatiska telefonsystem. Ett betydelsefullt samarbete pågår sedan flera år på det elektroniska kopplingsområdet. Även på telefonapparatområdet har utvecklingsarbetet bedrivits i nära samverkan.

I sin inköpsverksamhet har televerket under de senaste 10—15 åren haft svårigheter att få sina materielbehov tillgodosedda och detta trots att såväl den egna verkstadsrörelsen som den enskilda industrin under ifrågasvarande tidsperiod kraftigt ökat sin produktionskapacitet. På senare tid har svårigheter i särskild grad gjort sig gällande i fråga om abonnentväxlar. Förhållandena har inneburit dels att verkstadsrörelsen tidvis haft en i förhållande till dess kapacitet alltför hög beläggning, dels att i viss utsträckning beställningar fått läggas ut på den enskilda industrin, vilka varit prismässigt ofördelaktiga. Mot denna bakgrund har övervägts en utbyggnad av verkstadsrörelsen, som i första hand avser att i fråga om de f. n. aktuella inköpsvolymerna underlätta ett tillgodoseende av televerkets materielbehov på tillfredsställande villkor men som även avser att skapa ett utgångsläge för verkstadsrörelsen, som möjliggör för denna att taga del i de ökade inköpsvolymerna, vilka man på sikt har att räkna med för televerket.

Av telestyrelsen framlagda planer avseende en utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse

I den skrivelse varmed telestyrelsen redovisat sina överväganden i fråga om en utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse framhålls, att styrelsen vid sin bedömning av frågan om *verkstadsrörelsens lämpliga omfattning* funnit en utbyggnad vara ekonomiskt fördelaktig för televerket. Utöver nu pågående utvidgningar av televerkstäderna i Nynäshamn och Sundsvall samt den av styrelsen i petitaskrivelsen för budgetåret 1965/66 föreslagna ytterligare utvidgningen av verkstaden i Nynäshamn bör sålunda en utbyggnad ske med sikte på en ökning av det årliga produktionsvärdet med 20 milj.

kr. Därmed skulle personalbehovet växa med 400 man eller från f. n. ca 3 300 till ca 3 700.

Enligt telestyrelsen bör en sådan utbyggnad av verkstadsrörelsen icke ske i anslutning till någon av de befintliga verkstadsanläggningarna. I stället bör den komma till stånd genom att en eller två nya verkstadsenheter tillskapas för en total arbetsstyrka om 400 man, dock med möjlighet till fortsatt utbyggnad i framtiden. Det framstår därvid för den nu aktuella utökningen av verkstadskapaciteten såsom ekonomiskt mest fördelaktigt att anlägga endast en ny verkstad. Av de i Kungl. Maj:ts förenämnda beslut angivna båda orterna Kristinehamn och Skellefteå är i så fall Kristinehamn den lämpligaste förläggningsorten.

Det konstateras att vid jämförelse mellan de tänkbara alternativen — en verkstad för 400 anställda i Kristinehamn (alt. 1), en verkstad för 400 anställda i Skellefteå (alt. 2) samt två verkstäder för vardera 200 anställda i Kristinehamn och Skellefteå (alt. 3) — den årliga merkostnaden för alternativ 2 i förhållande till alternativ 1 beräknas bli ca 700 000 kr., vilket närmast sammanhänger med högre fraktkostnader och av dyrorts-skillnader betingade högre löner. Den årliga merkostnaden för alternativ 3 beräknas till 1,2 milj. kr. i förhållande till alternativ 1 och således till 500 000 kr. jämfört med alternativ 2. Tillkommande merkostnad för alternativ 3 sammanhänger med sådana faktorer som att anläggandet av två verkstadsenheter bedömts föranleda ett med två milj. kr. ökat kapitalbehov innebärande ökade räntekostnader, vidare att under samma förutsättning viss del av maskinparken torde få dubbleras innebärande höjda avskrivningar samt att viss dubbling av tjänstemannapersonal blir erforderlig etc.

Telestyrelsen framhåller emellertid, att även om alternativet med två nya verkstäder ter sig ekonomiskt mindre fördelaktigt för den nu tänkta kapacitetsökningen än alternativen med en enda verkstad det icke bör bortses från att alternativet med två verkstäder i en framtid kan innebära fördelar genom att det skapar ett gynnsammare utgångsläge för en eventuell fortsatt utbyggnad av verkstadsrörelsen.

I anslutning till de lämnade direktiven har styrelsen behandlat frågan om en utbyggnad av verkstadsrörelsen utifrån förutsättningen att *två nya televerkstäder* skall uppföras, den ena i *Kristinehamn* och den andra i *Skellefteå*. Om de båda orterna framhålls allmänt, att de har en sådan samhällskaraktär att de i och för sig är lämpliga från lokaliseringssynpunkt. Sålunda bedöms möjligheterna att där rekrytera arbetskraft, ordna bostäder åt de anställda och anskaffa lämplig tomtmark såsom goda.

En utökning av verkstadsrörelsens produktionskapacitet i angiven utsträckning föreslås ske på sådant sätt att tillverkningen av vissa materielslag överförs från de nuvarande verkstäderna till de båda nya produktionsenheterna. Vid de befintliga verkstäderna kommer därvid i motsvarande mån

en utökning av de kvarvarande tillverkningarna att ske. I första hand anses produktionen av telefonapparater böra överföras till en av de nya verkstäderna. Ifrågavarande produktion har en enhetlig och stabil karaktär och är av lämplig storleksordning. Den är vidare artschild från övriga tillverkningar. Vid bedömningen av frågan vilken av de båda verkstäderna som bör ifrågakomma för angivna produktion bör enligt styrelsen beaktas, att priskonkurrensen på telefonapparatområdet är hård, vidare att apparaterna har ett förhållandevis lågt värde per volymenhet, vilket innebär att fraktkostnaderna spelar en icke oväsentlig roll för prissättningen. Det är därför önskvärt, att apparattillverkningen får ett så centralt läge som möjligt inom inköps- och avsättningsområdet, som har sin tyngdpunkt i södra och mellersta Sverige. Med hänsyn härtill anses ifrågavarande tillverkning böra ske vid verkstaden i Kristinehamn. — Till verkstaden i Skellefteå bör förläggas tillverkning av sådana materielslag, som har ett högt värde per volymenhet. De högre fraktkostnaderna får därigenom mindre betydelse. Lämpliga tillverkningsobjekt från denna synpunkt är små och medelstora produkter av typen jacklistor, samtalsmätare etc., vilka produkter sedan länge är väl inarbetade på marknaden och som i tillverkningshänseende också utan större svårighet kan föras över från nuvarande verkstäder.

Telestyrelsen har i skrivelsen lämnat en redogörelse för sina överväganden i fråga om utformningen av de båda nya verkstäderna, därvid grunderna för bedömning av markbehov och markdisposition, verkstads- och förrädslokalers dimensionering etc. närmare redovisas. I fråga om verkstadslokalerna gäller i sammanhanget att dessa för att medge viss mindre expansion utan att ytterligare utbyggnadsarbeten skall bli erforderliga dimensioneras för en personalstyrka om vardera 250 man. — *Tidsprogrammet* för genomförandet av utbyggnaden bedömer styrelsen så att det för utarbetande av fullständiga entreprenadhandlingar för de båda verkstäderna ävensom för upphandlingen krävs ca ett år från den tidpunkt, då beslut om utbyggnaden fattas. Själva byggnadstiden kan för vardera verkstaden likaledes antas bli ca ett år. Med hänsyn till bl. a. de begränsade personalresurserna inom verkstadsrörelsens stabsorgan anses det möta svårigheter att genomföra de båda industribyggena samtidigt. I stället bör anläggningarna uppföras en i taget, därvid tidsintervallet mellan påbörjandet av resp. byggnadsföretag torde böra vara minst ett år. Då det är mest angeläget att få i gång den verkstad, där tillverkning av telefonapparater skall äga rum, föreslås att man först påbörjar uppförandet av anläggningen i Kristinehamn.

Kapitalbehovet för de nya verkstäderna beräknar telestyrelsen till sammanlagt 44,3 milj. kr. i 1964 års prisnivå, vilket belopp fördelar sig på olika ändamål enligt följande.

	Milj. kr.
Tomtmark	0,8
Byggnader	12,0
Maskiner, verktyg och inventarier	9,0
Förråd, pågående arbeten och lager	14,8
Fordringar	4,5
Kassa	3,2
	Summa kapitalbehov 44,3

I fråga om de upptagna posterna gäller att byggnadskostnaderna bedömts med ledning av erfarenheterna från de på senare tid genomförda utbyggnaderna inom verkstadsrörelsen samt att medelsbehovet i övrigt för olika anläggnings- och rörelsetillgångar uppskattats med hänsyn tagen till vad som i motsvarande fall gäller inom ramen för den nuvarande verksamheten.

Enligt telestyrelsen blir det nödvändigt att taga i anspråk ifrågavarande kapital successivt under den tid verkstäderna uppförs och till dess produktionen kommer i gång. På vad sätt kapitalanskaffningen därvid skall ske blir beroende av i vilken *företagsform* de nya verkstäderna avses bli drivna.

Telestyrelsen framhåller i sammanhanget, hur den för televerket gällande affärsverksformen begränsar verkstadsrörelsens rörelsefrihet i bl. a. investerings- och personalfrågor. I investeringshänseende är verkstadsrörelsen sålunda hänvisad till ett prövningsförfarande, som innebär att man även för relativt små utbyggnader av verkstäderna måste räkna med lång tid för administrativ behandling av investerings- och byggnadsprogram. Verkstadsrörelsen arbetar härvidlag under sämre betingelser än den enskilda industrin. Beträffande anställningsvillkoren för tjänstemannapersonal är verkstadsrörelsen bunden av det statliga avlöningsssystemet, vilket försvårar en anpassning av lönerna till marknadsläget och därigenom också försvårar en konkurrens på lika villkor med den enskilda industrin om kvalificerad teknisk och administrativ personal. Rekryteringsproblemet blir vid en utbyggnad av här ifrågavarande slag särskilt besvärande, då huvuddelen av de ledande befattningarna vid de nya verkstäderna måste besättas med nyanställd personal.

Med hänsyn till angivna förhållanden framstår det från synpunkten att telestyrelsen med framgång skall kunna etablera och driva nya televerkstäder som angeläget, att en annan företagsform än affärsverksformen tillämpas. Styrelsen erinrar i sammanhanget om de under senare år pågående övervägandena att för de statliga affärsverken skapa en ny företagsform (»tredje företagsformen») innebärande att verken lösgörs från statsförvaltningen i övrigt och får ställning av fristående rättssubjekt med vidsträckt

rörelsefrihet i fråga om personal- och lönepolitik, investeringar etc. Då införandet av en ny sådan företagsform för verket i dess helhet icke kan avvaktas, måste i detta sammanhang en annan lösning sökas. En lämplig sådan kunde vara att omskapa televerkets hela verkstadsrörelse till aktiebolag. Därigenom skulle man komma ifrån de för rörelsen hämmande verkningarna av affärsverksformen. Erfarenheterna på andra håll har emellertid visat, att ombildningen av statliga företag till aktiebolag medför så betydande svårigheter icke minst i personalpolitiskt hänseende, att telestyrelsen icke f. n. anser sig böra förorda, att den redan existerande delen av televerkets verkstadsrörelse görs till aktiebolag. Däremot bör de nya verkstäderna drivas i aktiebolagsform. Därigenom skulle erforderlig rörelsefrihet i investerings- och personalhänseende erhållas. Ett sådant bolag bör vara helt statligt och stå under televerkets förvaltning. Förslag till bolagsordning torde få utarbetas, sedan statsmakterna fattat beslut i sakfrågan.

Då styrelsen utifrån sitt ställningstagande till företagsformen för de nya verkstäderna haft att överväga *sättet för kapitalanskaffningen* har den stannat för att föreslå följande. Av det erforderliga kapitalet om 44,3 milj. kr. borträknas först ett belopp om 2,4 milj. kr. motsvarande de uppskattade genomsnittliga leverantörskrediterna. För att täcka kvarstående kapitalbehov — avrundat 42 milj. kr. — tillskjuts 18 milj. kr. i form av eget kapital. Det bör ske sålunda, att aktier till ett sammanlagt nominellt värde av 15 milj. kr. tecknas till en kurs av 120 %. Det i förhållande till aktiernas nominella värde överskjutande beloppet eller 3 milj. kr. förutsätts därvid tillfört bolagets reservfond. Kapitalbehovet i övrigt eller 24 milj. kr. bör tillgodoses genom lån. Härvidlag föreslår styrelsen, att genom fullmäktige i riksgäldskontoret statlig garanti utställs för det erforderliga lånebeloppet. Med hänsyn till oförutsedda medelsbehov bör garantiramen lämpligen bestämmas till ett högre belopp än 24 milj. kr., förslagsvis 30 milj. kr.

Telestyrelsen erinrar slutligen om sin i skrivelse den 31 augusti 1964 framlagda plan om viss ytterligare utvidgning av *televerkstaden i Nynäshamn* för en sammanlagd kostnad av ca 3 milj. kr. Prövningen av denna fråga har uppskjutits i avvaktan på resultatet av de nu redovisade övervägandena om en utbyggnad av verkstadsrörelsen. Angivna utvidgning är avsedd att ske genom att den verkstadsbyggnad för snickeri- och plastarbeten m. m., som är under uppförande i Nynäshamn, påbyggs med två våningsplan. Därigenom erhålls utrymmen för förmontering m. m. av större abonnentväxlar samt för experimenttillverkning av vissa elektroniska produkter. Telestyrelsen förutsätter, att denna angelägna utvidgning får komma till utförande samtidigt med de nya anläggningarna i Kristinehamn och Skellefteå.

Departementschefen

Sedan mer än sjuttio år bedriver televerket industriell verksamhet på det teletekniska området. Produktionsprogrammet innefattar olika slags stations-, abonnent- och linjemateriel, och tillverkningen därav har successivt ökat i takt med den fortlöpande utbyggnaden av landets telekommunikationer. I dagens läge utgör televerkets verkstadsrörelse en betydande industri med ca 3 300 anställda och med verkstäder i Nynäshamn, Vänersborg, Sundsvall och Göteborg. Värdet av dess årliga leveranser belöper sig till närmare 150 milj. kr., varav den helt övervägande delen avser leveranser till televerket. I fråga om de materielslag, som sålunda tillverkas inom verkstadsrörelsen, har denna under treårsperioden 1961—1963 svarat för i genomsnitt ca 57 % av televerkets inköp och den enskilda industrin för återstoden. Såsom framgår av det föregående utgör dock verkets inköp av ifrågavarande materielslag endast ungefär hälften av dess totala inköp av teleteknisk materiel. Om verkstadsrörelsens leveranser sätts i relation till dessa, begränsar sig rörelsens andel under angivna treårsperiod till i genomsnitt ca 29 %.

Allmänt kan konstateras att det varit av betydande värde för televerket att ha tillgång till en egen verkstadsrörelse. Denna, som haft att konkurrera på i princip lika villkor med den enskilda industrin, har sålunda genom sin omfattning och sin förmåga att hävda sig i pris- och kvalitetshänseende kunnat utöva ett inflytande på marknaden, vilket inneburit avsevärda fördelar för televerket i dess inköpsverksamhet. Framhållas bör även betydelsen av det samarbete, som inom televerket kunnat åvägbringas mellan verkstadsrörelsen och de enheter inom verket, vilka svarar för den tekniska utvecklingsverksamheten och för driffunktionen. Sålunda har genom verkstadsrörelsen resultaten av utvecklings- och projekteringsarbetet inom telestyrelsens tekniska byrå ävensom erfarenheterna inom driftorganisationen av de teletekniska installationerna ute på fältet kunnat industriellt tillgodogöras i nya och förbättrade konstruktioner.

Den kraftiga utbyggnad av landets telekommunikationer, som ägt rum under de senaste 10 till 15 åren, har för televerket medfört successivt ökade anskaffningsbehov i fråga om olika slags teleteknisk stations- och apparatmateriel. Trots att såväl verkstadsrörelsen som den enskilda industrin under samma tid kraftigt ökat sin produktionskapacitet, har verket haft svårigheter att få sina materielbehov tillgodosedda. Förhållandena har inneburit dels att verkstadsrörelsen tidvis haft en i förhållande till dess kapacitet alltför hög beläggning, dels att i viss utsträckning beställningar fått läggas ut på den enskilda industrin, vilka betingat icke oväsentligt högre priser. Det är mot denna bakgrund, som en utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse aktualiserats. Därvid har givetvis intresset i första hand varit inriktat på att

tillskapa en produktionskapacitet, som möjliggör ett tillgodoseende på tillfredsställande villkor av de materielbehov, som man för de närmaste åren har att räkna med. Det måste emellertid vara ett lika stort intresse att ge utbyggnaden en sådan utformning, att förutsättningar skapas för en mera långsiktig expansion av verkstadsrörelsens produktionsvolym.

Av företagsekonomiska och produktionstekniska skäl har det inte ansetts lämpligt att genomföra en fortsatt utbyggnad i anslutning till någon av de befintliga verkstäderna. Bl. a. med hänsyn härtill har det tett sig naturligt att låta lokaliseringpolitiska överväganden spela in vid bedömningen av frågan om den lämpliga förläggningen av den tillkommande produktionen. Detta har kommit till uttryck i det förenämnda av Kungl. Maj:t meddelade uppdraget till telestyrelsen att utarbeta planer för utbyggnaden utifrån förutsättningen, att nya verkstadsanläggningar tillskapas i Kristinehamn och Skellefteå.

Telestyrelsen har numera redovisat resultatet av sina överväganden. Dessa utmynnar i förslag, att verkstadsrörelsen byggs ut med sikte på ett ökat årligt produktionsvärde av ca 20 milj. kr. Utbyggnaden bör enligt styrelsen komma till stånd genom att en eller två nya verkstadsenheter tillskapas för en arbetsstyrka om sammanlagt 400 man. Verkstadsanläggningarna förutsätts dock dimensionerade för en arbetsstyrka om 500 man, och möjligheter bör finnas för en fortsatt utbyggnad i framtiden. Styrelsen framhåller, att det för den nu aktuella utökningen av produktionskapaciteten är ekonomiskt mest fördelaktigt att anlägga endast en större verkstad med förläggning till Kristinehamn men att det i ett mera långsiktigt perspektiv finns skäl som talar för att utökningen fördelas på två mindre verkstäder i Kristinehamn resp. Skellefteå. I detta senare fall förutsätts vardera verkstadsanläggningen sysselsätta 200 man men vara dimensionerad för 250 man. Alternativet med två anläggningar på angivna båda platser beräknas bl. a. på grund av högre fraktkostnader och av dyrortsskillnader betingade högre löner medföra en årlig merkostnad om drygt en miljon kr. i förhållande till alternativet med endast en större anläggning i Kristinehamn. I övrigt redovisar styrelsen i sammanhanget sina närmare överväganden i fråga om den lämpliga inriktningen av produktionen i anslutning till de nya verkstadsenheterna.

För egen del vill jag i sammanhanget erinra om de ökade resurser, som statsmakterna under de senaste åren ställt till televerkets förfogande för att göra det möjligt för verket att komma till rätta med kö- och belastningsproblemen på teleområdet. Det är givetvis angeläget, att televerkets insatser härvidlag icke försvåras genom att den för utbyggnaden av telekommunikationerna erforderliga materielen icke kan anskaffas i tillräcklig utsträckning eller på tillfredsställande villkor. De problem som televerket härvidlag mött under senare år motiverar att en utökning av verkstadsrörelsens produktionskapacitet nu snarast kommer till stånd.

I fråga om dimensioneringen av den tillkommande verkstadskapaciteten kan jag i huvudsak biträda vad styrelsen föreslagit. De nya anläggningarna torde sålunda i den nu aktuella utbyggnadsetappen böra ges en dimensionering, som medger en arbetsstyrka om totalt ca 500 man. Styrelsen har för sin del tänkt sig att i första hand utnyttja denna verkstadskapacitet för en produktionsökning motsvarande ett arbetskraftsbehov av 400 man. Själv har jag som resultat av mina gjorda överväganden av frågan om utbyggnaden och de produktionsförhållanden och materielbehov som betingar denna funnit anledning ifrågasätta, om icke televerket mera omgående bör inrikta sig på en produktion, som innebär ett fullare utnyttjande av den tänkta kapaciteten.

Vid bedömningen av frågan om utbyggnaden bör komma till stånd genom anläggning av endast en större verkstadsenhet eller genom anläggning av två mindre enheter på angivna orter har jag funnit avgörande skäl tala för det senare alternativet. Jag har härvidlag utöver lokaliseringspolitiska överväganden även beaktat det bättre utgångsläge, som ifrågavarande alternativ innebär för en mera långsiktig expansion av verkstadsrörelsens produktionskapacitet. I takt med att en sådan expansion kommer till stånd bortfaller de kostnadsmässiga olägenheter, som sammanhänger med att produktionen vid de båda verkstäderna i ett inledningsskede icke har en företagsekonomiskt sett optimal omfattning.

Med hänsyn till anförda förhållanden föreslår jag, att verkstadsrörelsen utbyggs genom anläggning av två nya verkstäder, varav en i Skellefteå och en i Kristinehamn.

Enligt telestyrelsen erfordras en tid av tre år för projektering och uppförande av anläggningarna, därvid förutsatts ett tidsintervall om ett år mellan påbörjandet av de båda projekten. I anslutning härtill vill jag framhålla angelägenheten av att båda projekten igångsätts genast och med sikte på ett samtidigt färdigställande. Om detta icke visar sig möjligt, torde från lokaliserings- och sysselsättningspolitisk synpunkt övervägande skäl tala för att verkstaden i Skellefteå påbörjas först. I sådant fall förutsätter jag att verkstaden i Kristinehamn därefter påbörjas så snart möjlighet därtill föreligger.

I likhet med telestyrelsen anser jag, att de båda verkstäderna bör drivas i form av ett aktiebolag. Därigenom skapas den större rörelsefrihet i olika hänseenden, som är av betydelse inte minst med tanke på behovet av en snabb och effektiv uppbyggnad av verksamheten. Bolaget bör vara statsägt och ha karaktären av dotterföretag till televerket.

Jag anser mig kunna biträda telestyrelsens bedömning av bolagets kapitalbehov, vilket angivits till 44,3 milj. kr. Beträffande sättet för tillgodoseende av detta har jag — med viss avvikelse från styrelsens förslag — ansett mig böra förordna följande. I första hand utgår jag från att industrifastigheterna med ett uppskattat värde av ca 12 milj. kr. skall med avseende

på byggnadsfinansieringen bilda underlag för sedvanlig belåning. Ett belopp av 15 milj. kr. bör ställas till förfogande i form av eget kapital. Detta bör tillföras bolaget genom att aktier till ett nominellt värde av tillsammans 10 milj. kr. tecknas till en kurs av 150 %. Det i förhållande till aktiernas nominella värde överskjutande beloppet eller 5 milj. kr. förutsätts därvid tillfört bolagets reservfond. För tillgodoseende av bolagets kapitalbehov bör vidare riksdagens bemyndigande inhämtas att ikläda staten garantier för lån åt aktiebolaget intill ett belopp av 20 milj. kr. Jag utgår slutligen från — med ledning av bl. a. erfarenheterna från den nuvarande verkstadsrörelsen och den beräknade faktureringsvolymen — att bolaget efter igångsättning av driften skall disponera medel i form av förskott och leverantörskrediter om uppskattningsvis ca 10 milj. kr.

Slutligen bör i detta sammanhang ställning tas till den i 1965 års statsverksproposition anmälda frågan om en utvidgning av vissa verkstadslokaler i Nynäshamn, vilken fråga uppskjutits i avvaktan på de nu framlagda planerna om en utbyggnad av verkstadsrörelsen. Jag tillstyrker, att angivna utvidgning kommer till stånd och beräknar i likhet med telestyrelsen totalkostnaden för projektet till ca 3 milj. kr., varav ca 1,5 milj. kr. kan antas belöpa på budgetåret 1965/66.

De medel som erfordras för aktieteckning i det förenämnda nya bolaget ävensom de medel som erfordras för den angivna utvidgningen av verkstadslokalerna i Nynäshamn torde få täckas från det för budgetåret 1965/66 anvisade investeringsanslaget Teleanläggningar m. m. Det synes mig icke erforderligt att i anledning härav hos riksdagen begära någon ökning av detta anslag. Däremot torde den för televerket nämnda budgetår beräknade investeringsramen bära vidgas med de angivna beloppen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medge att en utbyggnad sker av televerkets verkstadsrörelse i enlighet med vad jag föreslagit i det föregående;
- b) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av högst 20 000 000 kr. för krediter till ett av televerket bildat aktiebolag för tillverkning av teleteknisk materiel.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Anders Ferm